

Антоніна Фаріон-Мельник,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри безпеки та правоохоронної
діяльності Західноукраїнського
національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0485-9563>

Юрій Мельник,
студент ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом», спеціальність
«Право»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАХИСТУ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИХ СІМЕЙ В УКРАЇНІ

Розглянуто особливості визначення правового статусу малозабезпеченої сім'ї, яка проживає на території України, відповідно до чинного законодавства, а також охарактеризовано причини того, що щодня збільшується кількість таких сімей – зростання цін на товари першої необхідності, зменшення кількості робочих місць через банкрутства, реорганізації, або перепрофілювання суб'єктів господарювання, скорочення виробництва, погіршення економічного становища; цьому також сприяє значний розрив між рівнем життя встановлених груп населення. З'ясовано сутність та роль державної соціальної допомоги у забезпеченні стабільного функціонування та розвитку сімей, а також її форми та способи надання.

Незахищеність малозабезпечених сімей в Україні викликає необхідність перегляду системи надання їм соціальної допомоги та ґрунтовного дослідження її теоретико-правових засад. Встановлено, у яких випадках сім'я може звернутися до управління праці та соціального захисту населення для подачі необхідних документів та отримання соціальної допомоги, призначеної державою малозабезпеченим сім'ям. Проаналізовано розміри прожиткового мінімуму як основного критерію для встановлення необхідності надання допомоги сім'ям, які подали документи. Виокремлено причини та критерії, за яких державна соціальна допомога не призначається.

За результатами дослідження внесено пропозиції з удосконалення правового регулювання проблем, пов'язаних з покращенням соціального стану малозабезпечених сімей, та щодо вирішення суперечностей у політиці соціального захисту населення. Запропоновано систематизувати та уніфікувати нормативно-правовий документ для врегулювання питань щодо всіх видів допомоги малозабезпеченим сім'ям, порядку їхнього призначення та виплат. Внесено пропозиції щодо удосконалення системи оцінювання соціального статусу сімей з метою встановлення їхнього права на отримання соціальної допомоги, а також щодо спрощення механізму її отримання. На основі проведеного дослідження подано рекомендації щодо розробки програм соціального розвитку та підтримки малозабезпечених сімей в Україні.

Ключові слова: соціальна допомога, малозабезпеченість, соціальний захист, розвиток, правовий статус, правове регулювання.

Farion-Melnyk A., Melnyk Yu.

Peculiarities of legal regulation and improvement of the social protection policy of the low income families in Ukraine

In the article, the author examined the specific features of defining the legal status of a low-income family which lives on the territory of Ukraine in accordance with the current legislation, and also characterizes the reasons which lead to an increasing number of such families every day – rising prices for essential goods, reduction of the number of jobs due to bankruptcies, reorganization or re-profiling of business entities, reduction of production, deterioration of the economic situation in general; this is also facilitated by a significant gap between the living standards of the established groups of families. The article identifies the essence and role of the state social assistance in ensuring the stable functioning and development of families, as well as its forms and methods of delivery.

The insecurity of low-income families in Ukraine requires a review of the system of social assistance and a comprehensive study of its theoretical and legal principles. The author established in which cases a family is allowed

to apply to the Department of Labor and Social Protection of the Population to provide the necessary documents and receive social assistance allocated by the State to low-income families. The author also analyzed the size of the subsistence minimum as the main criterion for determining the need to provide assistance to families who have submitted a package of documents. The reasons and criteria for which state social assistance is not granted were highlighted.

Based on the results of the study, the author has made a number of proposals to improve the legal regulation of problems related to improving the social status of low-income families and to resolve contradictions in the social assistance policy. The author proposed to systematize and unify the legal document to regulate all types of assistance to low-income families, the procedure for their appointment and payment. Proposals have been made to improve the system for assessing the social status of families in order to establish their eligibility for social assistance, as well as to simplify the mechanism for its receipt. On the basis of the study, a number of recommendations have been made for the development of programs for social development and support of low-income families in Ukraine.

Keywords: social assistance, low-income, social protection, development, legal status, legal regulation.

Постановка проблеми. Соціальні стандарти та рівень життя населення завжди ідентифікувалися як основні показники економічного розвитку. Оскільки людина є найбільшою соціальною цінністю в демократичному суспільстві, забезпечення її високими стандартами проживання вважається пріоритетом будь-якої державної соціальної політики. Майже кожен уряд держав, які проходять етапи активного економічного розвитку та інтеграційних процесів у світові спільноти, намагається уніфікувати їх відповідно до міжнародних стандартів та подолати фактори зростання бідності. Як показує світовий досвід, на жаль, малозабезпеченість є попередньою ланкою бідності в складному «ланцюгу» верифікації соціального статусу населення.

Вже протягом десятиліть Україна бере активну участь у політиці подолання бідності, яка є однією із перешкод в євроінтеграційних процесах. Проте нестабільна економічна ситуація, а також воєнні дії спричинили майже стрімке зростання кількості малозабезпечених сімей, які за відсутності належної соціальної політики підтримки та фінансової допомоги можуть перетнути граничну лінію бідності. Тільки в 2021 р. кількість сімей, які отримали державну соціальну допомогу для малозабезпечених сімей, сягнула майже 250 тис. [4], а протягом воєнного періоду ця цифра може подвоюватися, або навіть потроюватися, оскільки багато громадян втратили основні джерела прибутку та можливість ведення бізнесу, а майже 5 мільйонів втратили роботу [12], а отже, залишилися без засобів існування. Для покращення фінансового стану сімей уряд призначає державну соціальну допомогу, яка надається відповідно до планових показників Закону про держбюджет щороку. Проте використання програм соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям в Україні малоефективне через складну процедуру отримання, а також низьку її адресність.

Актуальність теми дослідження. У зв'язку із складною економічною та воєнною ситуацією в державі багато сімей, особливо багатодітних, стикнулися з проблемою безробіття, це спричинило пошук альтернативних джерел отримання доходу, проте не всі сім'ї можуть вирішити проблему подолання нестачі фінансових ресурсів. Соціальна державна допомога в такому разі є одним із «страхових» джерел допомоги сім'ям з потребами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам соціальної політики захисту малозабезпечених сімей присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, зокрема В. М. Андрієва, Н. Б. Бологіної, В. Ю. Бурака, О. Давидюк, М. Коломойцева, П. Д. Пилипенка, Л. В. Потабенко, Б. І. Сташківа, О. В. Тищенко, О. М. Ярошенка. Зазначені вчені переважно вивчали проблеми та підходи щодо їхнього вирішення, які пов'язані з подоланням чинника малозабезпеченості сімей, проте сегментарні зони правового регулювання, а також критерії визначення розміру та форм надання державної соціальної допомоги все ще досліджені не в повному обсязі.

Метою статті є проведення ґрунтовного аналізу природи малозабезпеченості, причин її виникнення, сучасного стану правового регулювання надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, а також напрямків соціальної політики з розробки програм, встановлення форм та критеріїв її отримання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні малозабезпеченість є основним показником для надання адресної соціальної державної допомоги, таку ознаку можна розглядати як неспроможність сім'ї з певних об'єктивних причин отримати середньомісячний сукупний дохід для забезпечення життєвого мінімуму. Такий стан в сім'ї можна назвати критичним, оскільки не забезпечуються найбільш необхідні потреби людини в суспільстві – харчуванні, одязі, наданні комунальних послуг. Проте часто дилемою є визначення поважних або незалежних від сім'ї причин такого стану для призначення соціальної

допомоги. Відповідно до чинних норм в Україні, об'єктивність причин малозабезпеченості має бути доведена. Це пояснює складність процесу отримання зазначеного виду виплат. М. М. Коломойцев зазначає, що існують певні обставини, які спричиняють малозабезпеченість – інвалідність, похилий вік членів сім'ї та соціальний (сімейний) стан домогосподарств (багатодітні сім'ї) [5], в окремих випадках до переліку відносять інші обставини. М. В. Сокіл описує стан малозабезпеченості сім'ї, як матеріальний стан, за якого індивідуальний дохід особи чи середньомісячний сукупний дохід сім'ї, із незалежних від них причин та з урахуванням коштів від використання майна нижчий за прожитковий мінімум, установлений державою [9, с. 118]. Отже, малозабезпеченість – це складне матеріальне положення сім'ї, а не окремої особи, і причини цього стану не залежать від можливостей і не підконтрольні жодному члену сім'ї.

Основним нормативно-правовим документом, який забезпечує право на отримання соціальної допомоги, є Конституція України та закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям». Малозабезпечена сім'я – сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижче прожиткового мінімуму для сім'ї [2]. Прожитковий мінімум відповідно до Закону [3] – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Світова практика наводить як приклад декілька методів розрахунку розміру прожиткового мінімуму – статистичний, суб'єктивний або соціологічний, ресурсний, комбінований та нормативний [1]. В Україні використовується нормативний метод розрахунку прожиткового мінімуму на кожну особу з диференційованим способом залежно від соціальної та демографічної групи та вікового критерію. Кабінет Міністрів розраховує прожитковий мінімум на основі споживчого кошика, який складається з продовольчих та непродовольчих товарів. Первісною метою формування споживчого кошика було забезпечення повноцінного функціонування людського організму. Проте споживчий кошик та прожитковий мінімум (рис. 1) сьогодні не є рівномірними величинами, оскільки прожитковий мінімум нездатний забезпечити повноцінне функціонування людини, для його розрахунку використовується як методика, так і мінімальний набір продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, затверджені урядом, ще у 2000 р., а їх необхідно переглядати кожних п'ять років.

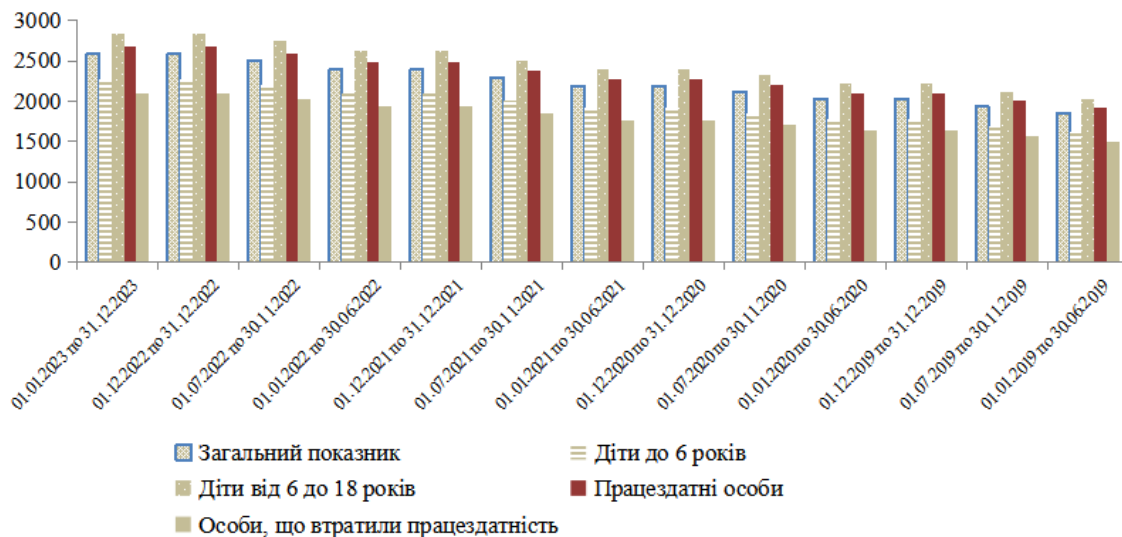


Рис. 1. Прожитковий мінімум в Україні за соціальними та демографічними групами з 2019 по 2023 рр. (грн) [8]

Аналіз динаміки розміру прожиткового мінімуму (рис. 2) показує незначний щорічний приріст у середньому на 3–5% до попереднього періоду, проте збільшення розміру соціальної допомоги для малозабезпечених сімей відбувається повільно, а базова інфляція в Україні зростала швидким темпом: 2019 р. – 4,1%, 2020 р. – 4,5%, 2021 р. – 7,9%, 2022 р. – 26,6%, січень 2023 р. – 26,0% [6].

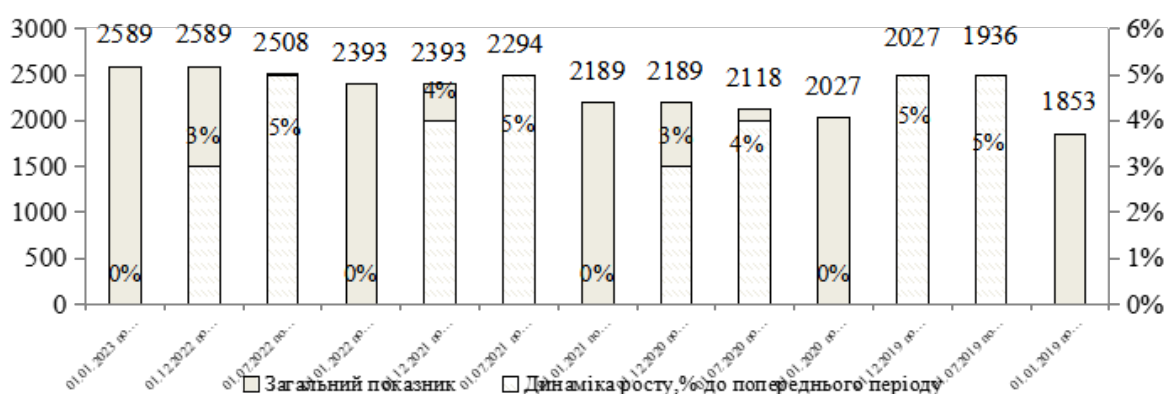


Рис. 2. Динаміка зміни розміру прожиткового мінімуму (% до попереднього періоду) за 2019–2023 рр. [8]

Щодо самої умови, то малозабезпечена сім'я може подати необхідний пакет документів для призначення державної соціальної допомоги, якщо її середньомісячний сукупний дохід (ССД) нижчий від прожиткового мінімуму. ССД розраховується, як загальна сума сукупного доходу сім'ї, який складається із сум сукупних доходів кожного члена сім'ї, які враховуються для надання соціальних послуг, а показники беруться за 2 квартали, які передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги.

Необхідно звернути увагу, що до ССД не враховуються певні категорії доходів: частина державної соціальної допомоги дітям (при народженні та усиновленні), сплачені та отриманні аліменти, житлова субсидія, грошове забезпечення військовослужбовцям строкової служби, допомога на поховання, виплати за договорами добровільного медичного страхування, державна соціальна допомога особам, які доглядають хворих дітей (перелік захворювань встановлено), допомога від церковних та благодійних організацій, допомога у зв'язку з вагітністю та пологами, допомога, отримана в межах програми «Підтримка», вартість наданих соціальних послуг, матеріальна допомога дитячим будинкам сімейного типу, прийомним сім'ям, а також сім'ям із трьома і більше дітьми з урахуванням тих, над якими встановлено опіку чи піклування, яка виплачується за рахунок коштів місцевих бюджетів. За останні роки перелік доповнився додатковими статтями, які виключили з ССД, а саме: оплата праці членів виборчої комісії, допомога на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї, допомога на проживання внутрішньо переміщеним особам, допомога «паунок малюка», а також вартість безоплатно отриманих санаторно-курортних путівок [7].

До сукупного середньомісячного доходу враховують надходження в натуральній та грошовій формах: оплата праці (заробітна плата за основним місцем роботи та за сумісництвом у розмірі, що залишається після сплати податку на доходи фізичних осіб), пенсії, допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, стипендії (окрім соціальної стипендії), від авторських винагород, лізингових операцій, від здійснення підприємницької діяльності та незалежної професійної діяльності, оренди земельного паю, будинку (приміщення), допомога безробітним, від продажу нерухомості, грошові перекази, отримані з-за кордону [7].

Під час розрахунку ССД у працівників виникають багато питань пов'язаних із критерієм відбору джерел доходів, наприклад під час воєнного стану багато громадян України отримали фінансову допомогу від міжнародних організацій (ООН, ЮНІСЕФ), відповідно виникає питання: чи враховується такий вид доходу до сукупного. Для ідентифікації додаються рекомендації та роз'яснення, а також відповідні постанови.

Рівень державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям визначається за поділом їх на демографічні групи: діти (віком до 6 та від 6 до 18 років), працездатні особи та особи, які втратили працездатність, а також особи з інвалідністю. Можна виокремити в групу осіб віком до 23-х років, які перебувають на навчанні. Необхідно зазначити, що рівень державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям також встановлюється у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних демографічних і соціальних груп населення, він пропорційно змінюється декілька разів на рік та становить для: працездатних осіб у 2023 р. 45% (35% в 2022 р., 25% до 2020 р.), осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100%, дітей – до 2020 р. – 85%, з 2020 р. – 130% (рис. 3). Одночасно розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між рівнем забезпеченості прожиткового мінімуму для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом.

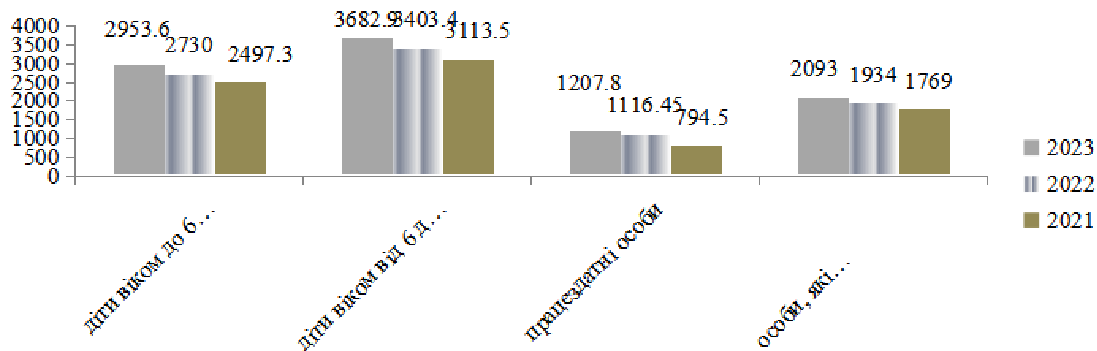


Рис. 3. Рівень забезпечення прожиткового мінімуму малозабезпечених сімей (грн.), на 01.01.2021–2023 [11]

Встановлення розміру, призначення та здійснення виплат покладається на місцеві органи управління праці й соціального захисту населення та ЦНАП. За умови подання повного пакета документів, державна соціальна допомога призначається на пів року у 10-денний термін. Проте є причини, які можуть впливати на прийняття негативного для заявника рішення. Насамперед це приховування джерел доходу (не зазначені у декларації про доходи та майно), члени сім'ї працюють неофіційно, або отримують дохід від іншого виду діяльності. Якщо особи, які входять до складу малозабезпеченої сім'ї, протягом року перед зверненням для отримання соціальної допомоги, придбали у власність майно (земельну ділянку, квартиру (будинок), автомобіль, чи інший транспортний засіб, а також оплатили послуги за виконанні роботи) у розмірі, який на час звернення перевищує 50 000 грн, вони можуть отримати відмову щодо надання державної соціальної допомоги. Іншою причиною відмови може бути факт існування неповнолітньої працездатної особи в складі сім'ї, яка без поважних причин не працює, не навчається та не перебуває на військовій службі, а також не зареєстрована та не перебуває на обліку в центрі зайнятості. Іншими поважними причинами для відмови є наявність у власності другого житла (квартири, будинку), або більше ніж одного автомобіля чи іншого транспортного засобу (≥ 15 років). Отже, під час подачі документів необхідно звернути увагу на всі нюанси, які можуть вплинути на рішення щодо надання державної соціальної допомоги.

Соціальна політика має формуватися на основі моделі з урахуванням системи пріоритетів, які притаманні для конкретної економіки та враховувати потреби найбільш незахищеної ланки суспільства. Для аналізу ефективності соціальної політики потрібно розглядати її в багатовекторному вимірі – від причин виникнення чинника малозабезпеченості до заходів, спрямованих на його подолання. Незважаючи на всі зусилля уряду, спрямовані на зменшення кількості безробітних та на покращення економічного стану, рівень малозабезпеченості все ще високий, а стан бюджету держави не дає можливість збільшити розмір допомоги для малозабезпечених сімей.

Висновки. Складна економічна позиція та воєнні дії в Україні зумовили погіршення фінансового стану найбільш незахищеного прошарку населення. Внаслідок цього протягом останніх років різко зросла кількість малозабезпечених сімей, про що свідчить розмір доходів багатьох сімей, який перебуває в межах, або незначно перевищує прожитковий мінімум. Як показує світовий досвід, прожитковий мінімум має бути базою для розрахунку соціальної допомоги, проте сьогодні його недостатньо для забезпечення основних потреб малозабезпечених сімей.

В українській практиці вже протягом багатьох років застосовується рівень забезпечення прожиткового мінімуму для розрахунку обсягу соціальної допомоги, який в окремих позиціях відрізняється від прожиткового мінімуму і потребує корегування. Для покращення ефективності соціальної політики захисту малозабезпечених сімей насамперед необхідно переглянути споживчий кошик для населення, а також спростити процедуру її отримання. Необхідно зазначити, що першочергово потребують змін правила надання дітям соціальної державної допомоги, а також підвищення її розміру, оскільки це єдиний можливий підхід для забезпечення здорового майбутнього нації.

Список використаних джерел

1. Баранник Л. Б., Старікова А. А. Прожитковий мінімум в контексті забезпечення соціальної справедливості. 2021. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/165.pdf> (дата звернення: 09.03.2023).

2. Допомога малозабезпеченим сім'ям: документи, розмір, підстави для відмови. *Prostopravo*. URL: https://ua.prostopravo.com.ua/sim_ya/statti/dopomoga_malozabezpechenim_u_2017_rotsi_dokumenty_rozmir_poryadok_nadannya (дата звернення: 09.03.2023).
3. Про прожитковий мінімум : Закон України № 966-XIV від 15.07.1999 зі змінами від 20.01.2018, підстава – 2249-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text> (дата звернення: 09.03.2023).
4. Інформація щодо кількості сімей, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям та кількість дітей у них станом на 01.01.2021. Департамент адміністрування програм соціальної підтримки. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/85405/response/256205/attach/3/01.01.2021.pdf?cookie_passthrough=1 (дата звернення: 05.03.2023).
5. Коломойцев М. М. Правове регулювання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Дніпропетровськ, 2015. 199 с.
6. Оцінка інфляції. НБУ. 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/CPI_2021-12.pdf?v=4 (дата звернення: 09.03.2023).
7. Про затвердження Методики обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї для надання соціальних послуг : Наказ Міністерства соціальної політики від 17.05.2022 № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0639-22#Text> (дата звернення: 10.03.2023).
8. Розміри прожиткового мінімуму в Україні. Дебет-кредит. 2023. URL: <https://services.dtki.ua/catalogues/indexes/1> (дата звернення: 09.03.2023).
9. Сокол М. В. Малозабезпеченість як один із юридичних фактів виникнення відносин по соціальній допомозі. *Юрист України*. 2013. № 2(23). С. 115–118.
10. Сокол М. В. Поняття та критерії малозабезпеченості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. С. 179–183.
11. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Міністерство Юстиції. URL: <https://minjust.gov.ua/m/sotsialna-dopomoga-malozabezpechenim-simiyam> (дата звернення: 10.03.2023).
12. Щонайменше п'ять мільйонів українців втратили роботу через війну. (2022). Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3618486-sonajmense-pat-miljoniv-ukrainciv-vtratil-robotu-cerez-vijnu-minekonomiki.html> (дата звернення: 07.03.2023).

References

1. Baranyk, L. B. & Starikova, A. A. (2021). *Prozhytkovyi minimum v konteksti zabezpechennia sotsialnoi spravedyvosti. Living wage in the context of social justice*. Retrieved from <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/165.pdf> [in Ukrainian].
2. Dopomoha malozabezpechenym simiyam: dokumenty, rozmir, pidstavy dlia vidmovy. Assistance to low-income families: documents, amount, grounds for refusal. *Prostopravo – Prostopravo*. Retrieved from https://ua.prostopravo.com.ua/sim_ya/statti/dopomoga_malozabezpechenim_u_2017_rotsi_dokumenty_rozmir_poryadok_nadannya [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro prozhytkovyi minimum». «About the minimum subsistence level», 966-XIV vid 15.07.1999 zi zminamy vid 20.01.2018, pidstava – 2249-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text> [in Ukrainian].
4. Informatsiia shchodo kilkosti simei, yaki otrymuyut derzhavnu sotsialnu dopomohu malozabezpechenym simiyam ta kilkist ditei u nykh stanom na 01.01.2021 (Information on the number of families receiving state social assistance to low-income families and the number of children in this group of families, January 01, 2021). *Departament administruvannia prohram sotsialnoi pidtrymky – Department of Administration of Social Support Programs*. Retrieved from https://dostup.pravda.com.ua/request/85405/response/256205/attach/3/01.01.2021.pdf?cookie_passthrough=1 [in Ukrainian].
5. Kolomoitsev, M. M. (2015). *Pravove rehuliuвання derzhavnoi sotsialnoi dopomohy malozabezpechenym simiyam. Legal regulation of state social assistance to low-income families: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.05. Dnipropetrovsk, 199.*
6. Otsinka inflatsii. Evaluation of inflation. *NBU – NBU* [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Metodyky obchyslennia serednomisiachnoho sukupnoho dokhodu simi dlia nadannia sotsialnykh posluh. On Approval of the Methodology for Calculating the Average Monthly Total Family Income for the Provision of Social Services. *Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky – Order of the Ministry of Social Policy*. 17.05.2022, 150. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0639-22#Text> [in Ukrainian].

8. Rozmiry prozhytkovoho minimumu v Ukraini. The size of the subsistence minimum in Ukraine. (2023). *Debet-kredyt – Debit-credit*. Retrieved from <https://services.dtkr.ua/catalogues/indexes/1> [in Ukrainian].
9. Sokol, M. V. (2013). Malozabezpechenist yak odyn iz yurydychnykh faktiv vynyknennia vidnosyn po sotsialnii dopomozi. Low-income as one of the legal facts of social assistance relations. *Yuryst Ukrainy – Lawyer of Ukraine*, 2(23), 115-118.
10. Sokol, M. V. (2013). Poniattia ta kryterii malozabezpechenosti. The concept and criteria of low income. *Porivnialno-analitychne pravo – Comparative and analytical law*, 3-1, 179-183 [in Ukrainian].
11. Sotsialna dopomoha malozabezpechenym simiam. Social assistance to low-income families. *Ministerstvo Yustytzii – Ministry of Justice*. Retrieved from <https://minjust.gov.ua/m/sotsialna-dopomoga-malozabezpechenim-simyam> [in Ukrainian].
12. Shchonaimenshe piat milioniv ukraintsiv vtratyly robotu cherez viinu. At least five million Ukrainians lost their jobs because of the war. *Ukrinform – Ukrinform* (2022). Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3618486-sonajmense-pat-miljoniv-ukrainciv-vtratali-robotu-cerez-vijnu-minekonomiki.html> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2023